

Απόστολος Λ. Πιερρής

ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΑ ΣΠΑΝΤΙΔΕΙΑ

ΥΑΚΙΝΘΙΑ 2018

Στα πλαίσια των Υακινθίων 2018 που οργανώνει το Σπαντίδειο Κέντρο στο «Σπαντίδου Αμφιθέατρο» μίλησα με θέμα:

Λυκούργος, Αλκμάν και Κλεομένης.

Η Αρχή, η Ακμή

και ο Αγώνας Ανανέωσης στην Παρακμή της Σπάρτης.

Το αμφιθέατρο βρίσκεται στην οικεία διαμορφωμένη κορυφή ενός λόφου λίγο έξω από το Γεωργίτσι, σε ένα μαγευτικό τοπίο, δεσπόζοντας σε όλη την πολυδαίδαλα γεωγραφικά διαρθρωμένη περιοχή του μέσου ρου του Ευρώτα, με το ρωμαλέο ανάγλυφο του Ταϋγέτου δεξιά όπως κοιτάζουμε προς νότο και το απαλοκάμπυλο του Πάρνωνα αριστερά. Ο χώρος δονείται και δονεί συχνότητες συντονισμού προς την ιστορία της Λακεδαιμόνος.

Στην Σπάρτη το αυθεντικό Δωρικό βίωμα δημιούργησε τις μορφές βίου και υψηλού πολιτισμού που το εκφράζουν πληρεξούσια. Και αυτές οι Μορφές ουσίωσαν μεν τον κλασσικό Ελληνισμό, έστησαν δε τον κοσμοϊστορικό άξονα της ιστορίας. **Γιατί στην Σπάρτη ο άνθρωπος πραγμάτωσε άπαξ και μόνη φορά την ιδέα του – εδώ έγκειται η Λακεδαιμόνια μοναδικότητα. Στο ότι επιτεύχθηκε η τελειότητα της ανθρώπινης φύσης κατά σώμα αισθήσεων και πνεύμα νου, στο ότι έλαμψε το φως του κάλλους του απόλυτου Είναι. Και αυτό το δεδομένο, όχι απλά το υπεσχημένο, το τετελεσμένο όχι μόνον το ελπιζόμενο, παραμένει κτήμα της ανθρώπινης ύπαρξης ες αεί. Έτσι η ιδιαιτερότητα του Σπαρτιατικού θαύματος θεμελιώνει το κλασσικό θαύμα που κινεί την ιστορία.**

Τα τρία ονόματα του τίτλου της ομιλίας μου είναι οι οδηγοί μας στην κατανόηση και **επανοικείωση** του Σπαρτιατικού θαύματος, του Δωρικού «Κόσμου».

Πρώτα πως συντονίστηκε η κοινωνία στην Δωρική Απολλώνια αρμονία από τον εργάτη του φωτός **Λυκούργο**, υπό Δελφική έμπνευση και κύρωση, με τις Ρήτρες, την Αγωγή και τα Φιδ(λ)ίτια.

Δεύτερον να δούμε συνοψίζοντας στα θεμελιακά και ουσιώδη τις Μορφές της τελειότητας που έδωσε η Σπάρτη: σε λυρικό μέλος και πλαστικό κάλλος, σε εορτές της αιωνιότητας και ανδρεία του χρόνου, σε λατρεία της αστραφτερής «ωραίας» νεότητας και μεστή νοήματος ωριμότητα της ηλικίας. Εμβληματική φιγούρα εδώ στέκεται το δεύτερο όνομα του τίτλου μου, ο **Αλκμάν**, ιδρυτής του λυρικού Κανόνα.

Αλλά και **τρίτον, μοιραία**. Η ακμή της τελειότητας αποτελεί μια αιχμή στον χρόνο, οι αστραπές της αιωνιότητας είναι στιγμιαίες. Μετά την εαρινή «ώρα» του ρωμαλέου κάλλους στον ανθό της ύπαρξης αρχίζει η φθορά του χρόνου το αδυσώπητο έργο της.

Μίλησα λοιπόν για τον επικό αγώνα της Σπάρτης κατά του Χρόνου. Αυτόν που καταδιώκει την σκέψη του Πλάτωνα. Η Σπάρτη επιχειρεί να σταματήσει την σήπουσα ροή στον Λαβύρινθο της απατηλής ψευδώνυμης διάρκειας. **Στο μέσο του 6^{ου} π.Χ. αιώνα προσπαθεί να «παγώσει» το ανυπέρβλητο κάλλος της, την ταύτιση ιδέας και ανθρώπινης πραγματικότητας. Η συντήρηση οδηγεί σε καταστολή μεν έσω,**

ασταθή δε στρατηγική προς τα έξω. Ούτε ισχύει να αποτρέψει την εισβολή οθνείων, «βαρβαρικών» αξιών που διαμελίζουν το όμορφο σώμα του Δωρικού «Κόσμου» σε αν-ιδέατους μικρόκοσμους υποκριτικά ακκιζόμενους εν χορώ τα «παραδεδομένα», τα κατεστημένα δηλαδή των άδωρων και αχάριτων συμφερόντων τους. Έτσι η σφαλερή Συντήρηση προδίδουσα την αληθή Παράδοση εκπίπτει σε αναίσχυντο Κατεστημένο.

Μετά τα Λεύκτρα (371 π.Χ.) η Σπάρτη μαραζώνει κακοποιούμενη από τους «συντηρητές» της. **Ταιριαστά και οικεία προς την Δωρική Απολλώνια πνοή έλαχε σε δυο νεαρούς βασιλείς, ένα εξ εκάστου οίκου των Ηρακλειδών**, να ενεργήσουν τον αγώνα της ανα-νέωσης, της αποκατάστασης των πραγματικών αλλά ποδοπατούμενων Πατρίων στην θέση της κατεστημένης ιδιοτελούς «παραδόσης». Ο εικοσάχρονος Άγις Δ΄ (~244-241 π.Χ.) και ο νεανίσκος Κλεομένης Γ΄ (~236-219 π.Χ.), ο πρώτος παλαιοδωρικός, «εκάεργος» δια του «τέλους» και του παραδείγματος επιδρών, ο άλλος θυμοειδής και τα ανίατα εμμέτρως βιάζων. Ακολούθησαν Μαχανίδας και Νάβις τυραννεύοντες, ισχυρότερα και οδυνηρότερα φάρμακα επιφερόμενοι στο έσχατα νοσούν σώμα του συστήματος.

Επικεντρώθηκα στην τραγική φυσιογνωμία του Κλεομένη και στην ανάλυση της κατάστασης της Σπάρτης στην εποχή του. Θα αναλύσω δε τους λόγους της αποτυχίας του να φέρει εις πέρας αίσιο την εφαρμογή του χρυσού κανόνα του Μακιαβέλι (1531) για τα ανθρώπινα συστήματα:

«Για να μπορέσει να επιβιώσει επί μακρόν ένας θρησκευτικός θεσμός ή ένα κράτος είναι ουσιώδες να επανέρχεται συχνά στις συστατικές αρχές του».

Niccolo Machiavelli, *Discorsi sopra la prima deca di Tito Livio*, III, 1.

Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στο «Σπαντίδου Αμφιθέατρο» έξω από το Γεωργίτσι, το Σάββατο 23 Ιουνίου στις 7 μ.μ.